

Pestovanie špeciálnych plodín v ekologickom poľnohospodárstve

Ing. Marta Klimeková, Ing. Zuzana Lehocká, VÚRV Piešťany

Špeciálna rastlinná výroba v ekologickom poľnohospodárstve zahŕňa zeleninárstvo, ovocné sady, chmeľnice a vinice. Ekologická produkcia zeleniny, ovocných sadov a vinohradov je produkcia, ktorej technologické postupy boli presne špecifikované zákonom NR SR 421/2004 a ktorá bola kontrolovaná, certifikovaná a označená v zmysle tohto zákona. Predstavuje novú príležitosť pre producentov ako aj pre spotrebiteľov. Z Plánu rozvoja vidieka z opatrenia Agroenvironment je možné na ekologické pestovanie zeleniny získať dotáciu vo výške 10.000,- Sk.ha⁻¹ a 8.000,- Sk.ha⁻¹ na sady a vinohrady počas obdobia konverzie. Po konverzii sú tieto platby znížené na 50%. Doba konverzie je pri kultúrach na ornej pôde spravidla 2 roky pri trvácich kultúrach (sady a vinice) tri roky.

Pre úspešné pestovanie zeleniny je dôležité zohľadniť predpoklady stanovišťa, pričom je určujúca mikroklíma stanovišťa. Predpokladom úspešného pestovania zeleniny sú nižšie a teplejšie polohy a stredne ťažká štruktúrna pôda, ktorá vyhovuje väčšine zeleninových druhov. Pre pestovanie niektorých zeleninových druhov (napr. špargľa) sa dajú využiť i ľahké piesočnaté pôdy. Každý zeleninový druh má špecifické požiadavky na pestovanie a pestovateľ musí byť s týmito požiadavkami oboznámený.

Zariadenia pre produkciu zeleniny v ekologickom pestovateľskom systéme sa v porovnaní s konvenčným systémom líši hlavne o strojové vybavenie na reguláciu burín.

Pred samotným rozhodovaním o štruktúre pestovanej zeleniny je potrebné vykonať prieskum trhu u spotrebiteľov. Odbyt je tak dôležitý ako samotné pestovanie. V Holandsku menšiu časť bioprodukcie farmári odbytujú v domácom prostredí, zbytok exportujú do škandinávskych krajín, Belgicka a iných. So samotným odbytom nemajú problém, všetku produkciu vedú umiestniť na trhu.

Dobre zvolený osevný postup je prvým predpokladom úspešného pestovania nielen poľných plodín ale aj zeleniny. Ďatelinotráva je vhodným prerušovačom zeleninárskeho osevného postupu, po ktorom je vhodné zaradenie zeleninového druhu náročného na živiny. Nesporným prínosom ďatelinotrávy je následný obmedzený výskyt burín.

Na ukážku uvádzame dva typy osevných postupov:

A) 1.ďatelinotráva, 2.zemiaky, 3.pšenica(zelené hnojenie),4. mrkva, 5.jačmeň jarný siaty (zelené hnojenie) 6. cibuľa, 7. raž.

B) 1.rok zástupca z čelade kapustovitých, mrkvovitých, mrlíkovitých,

2. rok šaláty, zástupcovia z čelade laliovitých, vikovitých iných, nezarađených v bloku 1

3. rok obilnina, strukovina, zemiaky alebo ďalšia zelenina nezarađená v rokoch predchádzajúcich.

Osevný postup je tiež nástrojom chrániacim pred zaburinením, pretože použitie herbicídov je v ekologickom poľnohospodárstve vylúčené a treba využívať všetky nepriame metódy na potlačenie burín (nastielanie).

Tradičné je zaraďovanie plodín podľa nárokov na živiny a jednotlivé skupiny plodín zaraďujeme do tratí. V prvej trati hnojíme kompostovaným hnojom - hlúboviny, plodovú zeleninu, zeler, pór. Do druhej trate zaraďujeme plodiny na živiny menej náročné alebo tie, ktoré priame hnojenie neznášajú (šalát, mrkva, cibuľa, cesnak). Tzv. doberné rastliny (hrach, fazuľa, bôb) zaraďujeme do tretej trate.

Pri obrábaní pôdy sa osvedčila zásada hlboko kypriť a plytko obracať. Rastliny v pôde s dostatočnou supresivitou dokážu lepšie odolávať chorobám. Hnojenie kompostovaným maštalným hnojom je nielen zdrojom živín, ale aj mikroorganizmov, žijúcich v pôde a majúcich nezastupiteľné miesto v sprístupňovaní živín, tvorbe humusu a štruktúry pôdy.

Vo všeobecnosti sa odporúča uprednostniť kompost pred maštalným hnojom i z dôvodu obmedzenia potenciálneho zaburinenia. V prípade, že nemáme živočíšnu výrobu resp. maštalný hnoj je drahý a je ho nedostatok, môžeme úspešne využiť zelené hnojenie. Prednosti zeleného hnojenia sú v pokryve pôdy a jej ochrane pred výparom, znížení zaburinenosti, dodaní organickej hmoty do pôdy a ochrane pôdy voči erózii.

Z mechanických opatrení je najúčinnnejšie okopávanie, ktoré je však zároveň aj ekonomicky veľmi náročným opatrením. Zo strojov na reguláciu burín sa osvedčili rôzne plečky, mechanické alebo termické. Pri plečkovaní sa snažíme zasiahnuť buriny v citlivom období v čase kľúčnych lístkov resp. pri prvých pravých listoch.

Regulácia chorôb a škodcov je v ekologickom zeleninárstve regulovaná Vestníkom MP SR XXXVI z 29.10.2004, čiastka 25.

Zber, uskladnenie a odbyt je dôležitou koncovkou pri produkcii zeleniny i ovocia, naviac pri ich predaji treba vedieť spotrebiteľov osloviť. Preferencia bioproduktov spotrebiteľmi môže spočívať vo vyššom obsahu nutričných látok, zníženom obsahu pesticídov a celkovo vo výraznejšej chuti, v ochrane životného prostredia pri ich produkcii.

Recenzoval: P. Zubal

